Het Oversticht

Redengevende omschrijving Lummermerksluis Gemeente Oldebroek

Het Oversticht
Tom Temmink
Zwolle, 15 mei 2020

Het Oversticht

Inhoud

Algemene gegevens 3
Inleiding bouwhistorie 4
Omschrijving 4
Waardering 4
Situering 5
Beeldverslag huidige toestand 6
Bronnen 10
Colofon 11

Algemene gegevens

Naam object:	Lummermerksluis
Straat + huisnummer :	Zomerdijk 10
Postcode + plaats :	8097 SM Oosterwolde
Perceelnummer:	ODB01AB00004 en ODB01AB00040
Oorspr. functie:	Waterwerk: sluizen en duikers
Huidige functie:	Waterwerk: sluizen en duikers
Bouwjaar:	?

Eigenaar:	Waterschap Vallei en Veluwe
	Steenbokstraat 10
	7324 AX Apeldoorn

Inleiding bouwhistorie

Reeds vroeg zijn de streken ten noorden van Elburg door de aanleg van dijken beveiligd tegen het zeewater, dat bij overstroming door de achter Oldebroek gelegen hogere gronden van de noordelijke Veluwezoom wordt gestuit. De oudste bescherming is waarschijnlijk te vinden in den thans als weg nog bestaanden Winterdijk. De steeds verder gaande ontginning van de broeklanden en het steeds hoger worden van de zeevloeden maakte een nieuwe bedijking nodig.

De Lummermerksluis maakt deel uit van een groter stelsel waterwerken dat is aangelegd om het achtergelegen laagland bescherming te bieden tegen hoge waterstanden van de voormalige Zuiderzee. In 1359 kregen de ingelanden van Oosterwolde toestemming van de Hertog van Gelre REINALD III voor het aanleggen van een dijk tussen Elburg en de buurtschap Noordeinde, aansluitend aan de Drontherdijk, om de veenontginningen droog te houden. Zo is de Zomerdijk ontstaan, die van Elburg in noordelijke richting loopt. Om ook de stad en de omringende weidegronden te beschermen, besloot de stad Elburg de dijk over hun grondgebied te verlengen met de aanleg van de Kamperdijk en de Kerkdijk tot het dorp Doornspijk. De zeepolder Oosterwolde werd daarmee een feit. De afwatering van het binnendijkse gebied gebeurde aanvankelijk met een aantal sluizen die profiteerden van eb en vloed. De polder was lange tijd onderverdeeld in een vier delen of merken, van noord naar zuid: Noordermerk, Bolsmerk, Lummermerk, Eektermerk. Elk van deze vier merken had een gelijknamige sluis en het onderhoud werd afzonderlijk geregeld. Toen het polderreglement van 1890 van kracht werd, werden de merken als zelfstandige onderafdelingen opgeheven en het beheer van de sluizen en waterwerken aan het algemene polderbestuur overgedragen.

Omschrijving

De Lummermerksluis is een betonnen sluis met duiker, die kenmerkt wordt door een verdraaide opstelling ten opzichte van het water. Het buitendijkse deel is grotendeels van beton, met een gemetseld hoofd en gevelfront. Een enkele, naar buiten draaiende deur kan de duiker afsluiten. Een stukje voor de deur kan de doorstroom afgeschot worden. Het ijzeren draaimechanisme staat op gemetselde ondergrond. Het metselwerk is opgetrokken in steens dik kruisverband. De oorspronkelijke halfronde opening met steens boog erboven is verkleind door een beton invulling. Hoe groot de opening nu nog is, is niet te zeggen. De genoemde deur sluit dan ook niet meer de hele oorspronkelijk opening af, maar eindigt met de bovenzijde ongeveer halverwege de boog. Aan de andere zijde van de weg, binnendijks, wordt de watergang wederom onder een hoek weg geleid. Deze gehele uitstroom is in beton uitgevoerd.

Waardering

De Lummermerksluis is van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang:

- Als kenmerkend element in de ontwikkelingsgeschiedenis van de waterhuishouding van de gemeente Oldebroek en de voormalige zeepolder Oosterwolde;
- vanwege de ensemblewaarde binnen het complex van waterwerken van polder Oosterwolde;
- als typologisch voorbeeld van een uitwateringssluis met duiker;
- door de ligging aan de oude Zomerdijk en de sterke visuele verbondenheid met het cultuurlandschap;
- vanwege de gaafheid van het complex .

Situering

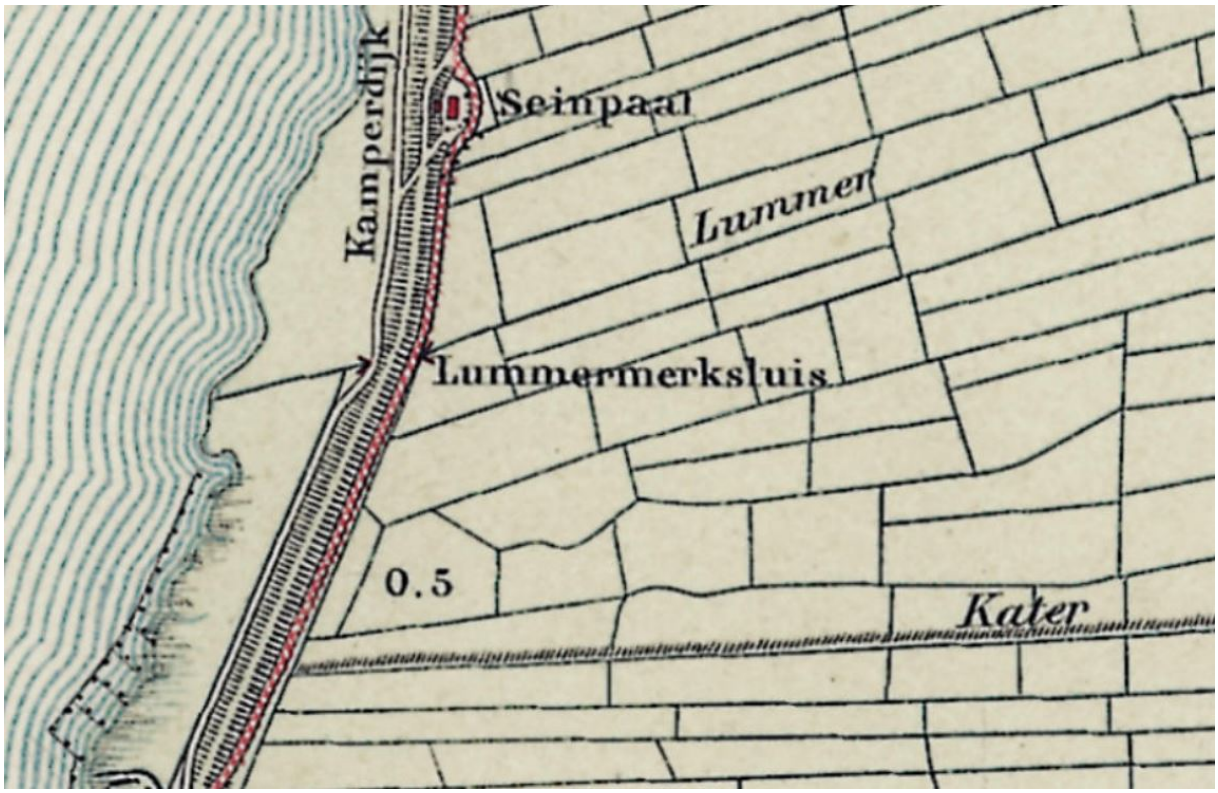

1925

2020

Foto’s huidige toestand

Bronnen

Waterwerken in de gemeente Elburg en Oldebroek, 2014

Witteveen en Bos, *Effectnotitie cultuurhistorisch erfgoed*, april 2020

Witteveen en Bos, *Planuitwerkingsfase Noordelijke Randmeerdijk: Ontwerprapport Kunstwerken*, maart 2020

Gelders Archief:
https://www.geldersarchief.nl/

Googlemaps:
https://www.google.nl/maps

Historisch Geografisch Informatiesysteem:
www.hisgis.nl

Topotijdreis:
www.topotijdreis.nl

Colofon

Titel
Redengevende omschrijving: Lummermerksluis, Gemeente Oldebroek

Opdrachtgever
Gemeente Oldebroek

Uitvoerder
Het Oversticht

Samenstelling
Tom Temmink, Mascha van Damme en Hannah Geerdink

Contactgegevens
Hannah Geerdink
hannah.geerdink@hetoversticht.nl
06-54232007

Datum
15 mei 2020